

HETI SZEMLE.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egy évre — — — — — 3 frt — kr.
Félévre — — — — — 1 frt 50 kr.
Negyedévre — — — — — 1 frt 75 kr.
Tanítóknak és kézműiparosoknak egy évre 2 frt.

Felelős szerkesztő:

Dr. BUZA SÁNDOR.

A lap kiadója:

A „PÁZMÁNY-SAJTÓ.”

A szerkesztőséget és kiadóhivatalt illető összes küldemények, pénzek, hirdetések, stb. a „Pázmány-sajtó” címére küldendők. (Deák-tér 29. sz.)
Hirdetések jutányos árban vétetnek fel.

A lap megjelenik minden szerdán.

Lapunk m. tisztelt megrendelőit kérjük, sziveskedjenek előfizetési hátralékaikat a „Pázmány-sajtó” kiadóhivatalába beküldeni.

A legujabb argumentum a magyar tanyelvű katonai akadémia ellen.

Nem rég a képviselőház egyik ülésében a kérvénybizottság előadója ifj. Szász Károly, Szentés városának a magyar tanyelvű katonai akadémia felállítása ügyében beadott kérvényét a kormánynak egyszerű kiadás végett terjesztette elő. „Micszélből?” kérdezé egy közbeszóló képviselő; „hogyan eltemesse” válaszolt egy másik közbeszóló. Ismeretes, mikép az országgyűléshez intézett kérvények az illető bizottság előterjesztése folytán a kormánynak vagy tanulmányozásra és hivatalos eljárásra, vagy csak egyszerű tudomásvételre adatnak ki. A kormánynak az első módzat kényelmetlen, mert a tanulmányozás időt és fáradságot vesz igénybe, e mellett az ember, ha miniszter is, nem tudja, hogy meddig marad az; s így sokszor a miniszter ur hasztalanul törné a fejét a tanulmányozással. Kényelmesebb a második módzat, az egyszerű tudomásvétel; mi bürokratikusan nyelven annyit jelent, mint „ad acta”, az az a hivatalos iratlomtárba való elhelyezése,

honnan a beadvány bizonyos idő múlva mint kiselejtezett irat eredeti helyére — a papíralomba kerül vissza. Ez utóbbi módon intéztetett el Szentés városának kérvénye is.

Balogh János képviselő nem fogadta el az előadó zavaros indokolását, melylyel e kérdéses kérvényt előterjesztette, és határozati javaslatot nyújtott be, miszerint a kormány oda utassittassék, hogy a magyar katonai akadémia Budapesten való felállítására vonatkozó előterjesztését még a folyó törvényhozás tartalma alatt a Háznak benyujtsa.

Horánszky Nándor ráutal az előadó beszédjében foglalt logikai következetlenségre, és közjogi járatlanságára. Midőn az előadó elismeri a nemzet jogos követelését az ilyen intézet felállítására: mégis azt következteti, hogy nem szabad a közös hadsereg egységét szétbontani. (Ki akarja ezt szétbontani?). A szóló tiltakozik az előadó által felhozott elvek ellen, melyek a nemzet érdekével, és hazafias érzelmével merő ellentétben állanak.

Következett ezután egy érdekes intermezzo, melyet a volt pénzügyi államtitkár Lang Lajos a nemzeti nevelésről való nézetével és fejtegetésével provokált, kijelentvén, hogyha nemzeti nevelést akarunk, akkor ne csak a hadseregben kívánjuk azt, hanem az egyes felekezeti tanintézetekben is. Apponyi Albert címéhez szól-

ván, mondja, hogyha Apponyi magyar tanyelvű katonai akadémia akar, akarjon nemzeti nevelést a papnevelő intézetekben is. Lang L. e nyilatkozatát az ellenzék köztetszéssel fogadta, és hozzájárulását fejezte ki. De mikor kisült, hogy a tisztelt szónok tökéletesen meg van elégedve a mai állapotokkal, hozzátevé, hogy a magyar ifjuság, ha a közös hadseregbe lépni akar, katonai kiképzését a német tanyelvű és osztrák szellemű katonai intézetekben is nyerheti: hamarjában elpárolgott az ellenzéki tetszés.

Apponyi Albert nem hagyta ezafolatlanul Lang L. állításait, és ezeknek értékét a kellő niveaura redukálta, bebizonyítván, mikép ő a szemináriumi nevelés terén a nemzeti kulturát mindig követelte, s hangoztatta, hogy a nevelés nemhogy hazafiatlan, de hazafias legyen, mi az egyházi nevelés függetlenségét semmiképen sem alterálja. Egyébiránt a katonai és papi intézetek között nagy a különbség, mert míg az előbbiek államiak, addig az utóbbiak felekezetiék. Ha az utóbbiak tanyelve autonómájánál fogva nem magyar, akkor is elegendő tért kell nyitni a magyar nyelvnek. De többet kell követelnünk olyan intézetektől, melyeket az állam tart fenn, a milyenek a katonai intézetek. Nincs állam a világon, mely az általa életbeléptetett s fentartott intézetektől csak annyit követelne, hogy

TÁRCZA.

Mezőben.

Végzetetlen az ég,
Felhő szállong rajta;
A ragyogó napot
Titkos erő hajtja.

Millió madár-dal
Száll a légen által:
Viruló erdőség
Édes illatával.

Minden éled s örül
A nagy természetben . . .
Csak a szívem busong
Örömtelen esendben.

. . . Mivel a mezőben
Tört virágra leltem:
A halál eszméje
Döbönté meg lelke!

Firnstall Károly.

A művészetek, jelesen a képző művészetek hanyatlása korunkban.

I.

Rousseau, a párizsi akadémia ama pályakérdésére, vajjon a tudomány és a művészetek előbbre vitték-e az erkölcsi javítást, avagy nem, nem-mel felelt; mert — ugymond — a régi Róma erkölcsösebb volt, mint mikor műveltsége tetőpontján állott és a művelt Athén erkölcsisége is jóval alantabb állott az egyszerű, de erkölcsös Spartaénál.

Eme visszás arány a szellemi és erkölcsi haladás között ama feltűnő ellentét alapján fejthető meg, mely az emberiség külső művei s belső, vagyis erkölcsi világa között mutatkozik.

Tény az, hogy társadalomban élő emberek úgy műveik megalkotásában, mint magukviselésében is jobbra a külső tekintetek által vezéreltetnek.

Ezen elvből kifolyólag vannak bölcseszek és széptannal (aesthetikával) foglalkozó tudósok, kik a szép tudományát és azt megtestesítő művészeteket egyedül külső vagyis alakbéli dolognak mondják, mintha a tartalom s annak belbecse a formától teljesen elválasztható volna.

Rousseau elveit ismerjük; tudjuk, hogy ő a természet gyermeke akar lenni; kora tulfinomodottsága és affektált izlése ellen kikel; a kendőzött világból, a czopfok és parókás fejek közül kikivánczik a szabad természetbe, vissza az emberiség ősi, kezdetleges állapotába, hol föllelhetők az őszinte, hamisítatlan igaz érzékek s a romlatlan erkölcs ép úgy, mint az egyszerű, de helyes gondolkozásmód s a józan ítélet.

Ezért felelt a pályakérdésre nem-mel, hisz korában mindennek csak a külszín adta meg értékét, ő is mindent csak külszínben látott szépnek, jónak, igaznak, de ugyanakkor a dolgok belső értéke azok külszínével valóban fordított viszonyban állott.

Hát annyi bizonyos, hogy az emberiség előre haladásának munkájában kezdettől fogva megvolt hol emez — hol amaz irányban való tévelygés; ez okozta azután a szélsőségeket, kinövéseket és zavarta meg az erkölcsi egyensúlyt; szüntette meg az összhangot a külső és belső közt, melyet aztán egyes nagy elmék bizonyos tekintetben való visszafelé haladás létesítésével vélték helyreüthetni.

A valódi tudomány, melynek legszenyebb feladata az igazság kutatása, nem áll ellentétben sem az erkölcsiséggel, sem a vallással, ép úgy a szépművészetek is, ha

ne legyenek államellenesek, és ne viseltesenek ellenes indulattal az állam iránt. Egyébiránt e tekintetben sem dicsékedhetik a kormány, mert a katonák közjogi tankönyve a magyar közjog valódi parodiája.

A heves vita be nem végződhetett anélkül, hogy Pulszky Ágost az emeritus közoktatási államtitkár és juris naturae professor, mint katonai szakférfi par excellence, a dologhoz nem szólott volna. Nagy emphassal kiemelte a haladást, melyet a magyar nyelv oktatása az utolsó években a katonai intézetekben tett. Erősen védi és pártfogolja ezen intézeteket, ahol az ifjak közös nevelésben részesülnek. Beszélte még sokféle közös dolgokról, melyek a monarchia magasabb érdekének megfelelnek.

Mire a mindig talpon álló Szatmárnémeti városának érdemes képviselője, Ugron Gábor rögtön válaszolt a közös katonai intézeteket dicsőítő Pulszky Ágostnak, miszerint a magyar oktatás nem abban áll, hogy ott a magyar nyelvet tanítsák csak azon czélból, hogy a magyar ifju saját anyanyelvét el ne felejtse, hanem a magyar oktatás abban áll, hogy a magyar nyelv a katonai szaktantárgyak oktatására is kiterjesszék; a mihez Magyarországnak, mely a közös katonai tanintézetekért jelentékeny áldozatokat hoz, elvitázhatlan joga van.

Vége megjelent a czatartéren a vir fortissimus, a honvédelmi miniszter a legújabb és nézete szerint a legnyomatékosabb argumantummal a magyar tannyelvű katonai akadémia ellen. Fonák eljárásnak tartja valakit magyarul oktatni, hogy a megtanultat német nyelven érvényesítse; az az, hogyha valamelyik szaktudományt német nyelven gyakorlatilag használni akarunk, azt magyar nyelven oktatni, és tanítani nem lehet, vagy legalább fölösleges. — Ez nagy tévedés és ferde felfogás a honvédelmi miniszter részéről, összetéveszti a tudományt a nyelvvel. A tudomány akár összességében, akár mint külön

tartalmuk és alakjuk összhangzásban van, ha a valódi szép, egyszersmind a hamisítatlan igaz is az erkölcsi jó forrásában bírják aipjukat, úgy nem hathatnak rontólag az erkölcsiségre sem.

Minerva, a pogány istennő, komoly s tiszta, szeplőtlen életű volt; a tisztán emberi természettel bíró klaszikus népek eme istensége lehetőleg ment volt a nagyobbmértvű emberi hibáktól, különben kultusa, valamint a Muzsáké is, örökre száműzve lett volna minden jó erkölcsű államból.

Ha tehát így van a dolog, miért nyerte meg Rousseau művével a pályadíjat, ha tudomány és művészetek csak nemesítőleg hatnak az emberek erkölcsére? Azért, mert a valódi tudomány és művészet csak kevés, hivatott ember tulajdona, a legtöbb csak annak látszatával tündöklök, aztán egyéni czéljaik, romlott szívük sugallatai eme eszközökkel hatalmas segélyforrást nyitnak meg számukra; és még a legtehetségesebb, legkiválóbb, leghivatottabb emberek is telvék sok gyarlósággal, melyek egyoldalú s nem mindig józan irányu tanok és elvek követésében a tévedések összes kinövéseit és káros következményeit zudítják a társadalom nyakába.

Platon szerint az igazi bölcsesség az ut közepén halad, a szélsőségek és tévelyek az ut szélein haladnak, hol sokat botlanak, mindenféle akadály eltéríti czéljoktól, néha az árokba dőlnek, lesodortatnak az utról, úgy, hogy egyáltalában nem érhetnek czélt.

szaktudományt véve, ninesen semmiféle meghatározott és korlátolt, idiomához, az az nyelvhez kötve, hanem az egész világ művelt nemzeteinek tulajdona, mint ilyen valódi kosmopolitika. A nyelv csak a segédeszköz a tudományok elsajátításához, terjesztéséhez s a gyakorlati életben való használatához a nyelv csak mediunként szolgál. Rég idők-től fogva mostanig sok fiatal magyar ember keres fel egy-egy híresebb külföldi tudomány-vagy műintézetet, részint az itthon már elsajátított tudomány kibővítése, részint egészben való megtanulása czéljából. Valamint a külföldről hazatért szakemberek az ott divó nyelvekben megtanult ismereteket itthon magyar anyanyelvükben sikerrel értékesítik: ép úgy a magyar nyelven megtanult katonai szaktudományok német nyelven akadálytalanul használhatók és értékesíthetők, annyival inkább, miután a felállítandó magyar tanintézetekben a német nyelv is mint tantárgy, úgy mint a többi középtanintézetekben (gymnasionok, reáliskolák) tanítatni fog, miáltal a végzett katonai növendékek képesítve lesznek a német nyelvet nem csak mint szolgálati nyelvet a közös hadseregben, de a társas életben is használni.

Magyarország nem törekszik a közös hadsereg egységét szétdarabolni, sem az ott használt német szolgálati nyelvet megtámadni. Beleegyeznek, hogy a felállítandó intézet a már létező közös katonai tanintézetek mintájára berendeztessék, és a katonai szaktudományok a közös hadügyminiszterium által megállapított tanterv szerint és felügyelete mellett taníttassanak. Magyarország csak azon jogos követelését tartja fenn, hogy a felállítandó magyar tannyelvű intézetben a katonai szaktudományok magyar nyelven, a magyar közjog tekintetbe vételével, adassanak elő, és a növendékek hazafias szellemben neveltessenek.

Mint hogy ez ellen sem a közös- sem a honvédelmi miniszternek alapos kifogása nem

A modern realiztikus, hogy ne mondjam materiálisztikus elveknek tulhajtottsága szembenülő a szépművészet, jelesen a képzőművészet ujkori termékein is.

A naturalizmus dominálja a tért. Azt mondják, ez az igazság, te bát itt kell a szépnék és a jónak is lennie. „Naturalia non sunt turpia,” vagyis ami természetes, az nem rut, tehát ezen új logika szerint szép is, ezért aztán, ha török, ha szakad, jónak is kell lennie.

Ezen okoskodás megezáfolásával nem foglalkozom. A tévely szembeszökő s mégis az ezen elv szerint létesült művek nélkülöznek minden idealisabb föniséget.

Igaz, hogy sok szép dolog van a természetben, mely ha csak egyszerűen lemásoljuk, az igazság alapján ellenállhatatlan, vonzó hatást fog gyakorolni.

De hát vajjon minden igazat leplezetlenül állítsunk elő a művészetben s azért, mert így van, hát jó és szép is?

Annyit legalább megkövetelhetünk, hogy ha valami, hát a művészet legalább szépet nyújtson, válaszsza ki a természetből a lélekemelő, szivnemesítő jelenségeket s ezeket vegye ecsete, vagy vésője alá, mert igazán sok természeti dolog arra nem is érdemes. Azt pedig a legtulzóbb materialista is tudja, hogy a művészet a természetnek nem pusztá utánzása finomabb, több vagy kevesebb, szóval idealisabb valami.

Mi erkölcsi oktatást, vagy szellemi gyönyört szerez a jó izlésű embernek az a sok

lehet, a közös hadsereg pedig sem katonai műveltségében, fegyelmében és vitéségében hátrányt nem szenved: a honvédelmi miniszter a magyar tannyelvű katonai akadémia ellen felhozott argumentuma nem csak legujabb, de a leggyöngébb is.

Az idei delegáció f. é. június hó 6-ikára be van hiva. Már előre tudjuk, hogy a közös hadügyminiszter a mult év ellenében ismét 4 millió forintnyi költségtöbblettel fog fellépni. Igaz, ez esekélyesség! valódi „bagatelle!” Gazdagok vagyunk, fizethetünk.

Kiváncsiak vagyunk, lesz-e a magyar delegációtagok között egy-kettő, kik a közös hadügyminisztert szerényen interpellálni fogják, vajjon elkészültek-e már a tervrajzok a III-ik katonai akadémia építéséhez, mely munkálatra a mult évben 40000 forint megszavaztatott. A mi ugynevezett liberalisainktól mit sem várhatunk; ők nemesak a delegációkban, de itthon saját országgyűlésünkben is ellenzik a magyar tannyelvű katonai akadémia. Kinek nem jutna eszébe a közmondás ama bizonyos rosz madárról, ki saját fészket bemocskolja.

Utódaink bámulva és sóhajtvá fogják kérdezni: „Tantae molis erat, romanam condere gentem”, oly nehéz vala egy magyar tannyelvű katonai akadémia létre hozni?!
Hilaris.

Politikai szemle.

Erősen várták, sokan hitték és remélték, hogy a szabadelvű kormányban s esetleg a pártjában is beüt a válság. Ám eddig e válságot hasztalan várták. —

Mialatt Kálnoky gróf kétszer is lemondott, mint hiszik privát személyi indokból, az alatt Bánffy, a magyar miniszterelnök, egyszer se mondott le sem személyi sem tárgyi okokból. A miniszterelnök nem hirtelenkedik. Kétszer is meggondolja nemesak amit mond, de amit tesz, azt is.

genre kép, mely elesévelt köznapi themákat tár elénk, pl. koresmai jelenet, vagy az a sokat elnyűt betyár, cigány csavargó stb. népség? Legyenek a kivétel, az alakok még oly jellemzetesek s élethűek is, hidegen hagyják a szívet.

Lichtenegger József.

Zür-zavar.

Irta: **Leona.**

Jutka néni épen a szokott veszekedést kezdte el. Nagyon haragudott, hogy csak száraz kenyeret reggelizhet. És mert senkin nem tölthette boszuját, hát a macskájával kezdett veszekedést. De a macska türelmes, sima állat, és szépen tovább dorombolt. Jutka néni meg kitartó erélyvel rágta a száraz kenyeret, de közbe-közbe kiabált, recsegő, mély hangon.

— Nem érdemes élni! Jobb lenne már a föld alatt! De azért még sem bujhatok elevenen a föld alá! . .

— Jutka néni! jöjjön hamar! — kiáltotta két lihegő gyermek, a háziasszony gyermekei.

— Már ugyan miért mennék? kérdezte gorombán Jutka, és titokban örvendett, hogy most már lehet veszekedni.

— Mert a pinczében van valaki, és nem tud kijönni! — felelte az egyik gyermek.

— Vajjon mi közöm lenne nekem ehhez, hívják a mamát! — aztán dörgedelmesen

Mi is lett volna a szabadelvű pártból, ha Bánffy lemond? Szétfomlott volna mint az oldott kéve. Azt mondják. Mert hamarjában nem akadt eléggé bátor ember a szabadelvű pártban, aki Bánffy nyomába léphetett volna. Ezt is mondják.

Mégis kemény dió volt ez az egyházpolitikai kérdés. Miatta egyre bukácsoltak a legkitünőbb miniszterek, némelyek kétszer is. Már Bánffy alatt is inogott a bársony szék. Hajsza hja volt, hogy nem követte érdemes elődeit. Még most sem állott be az egyensúly teljes biztonsággal. Némelyek a nyarat, mások az őszt emlegetik határ-pontul, amidőn történni kell valami fordulatnak és pedig nem tudni jobbra-e vagy balra.

A már szentesített egyházpolitikai törvények végrehajtása kétségtelenül nehézségekbe fog ütközni. Hiába, aminek az eleje nem ment könnyen, a folytatása sőt vége még kevésbé fog könnyen menni.

A válságra tehát készletben van továbbra is az ok. Csak illő alkalom kell hozzá és megfelelő idő. Fontos dologban okos emberek nem járnak el hebe-hurgya módra. Tapintatosság, körültekintés és a körülmények latbavetése kisebb fontosságú ügyekben is szükséges. Hát még egy ország sorsa intézőinek megválasztásában! Franciaországban azért változnak lépten-nyomon a miniszterek, mert nem higgadt meggondolás és politikai bölcsesség, hanem az egyéni érdek viszi a főszerepet. —

A politikai különféle korkérdések mellett és közepett újabb teljes erővel lépett előtérbe az agrar-kérdés. Erre a kérdésre azonban a méltó feleletet hasztalan várja a magyar gazdaközönség a szabadelvű kormánytól. Miért? Hát azért, mivel a szabadelvű kormány úgy bele van gabalyodva az egyházpolitikai kérdésekbe, hogy nem ér rá az agrar kérdéssel, mint társadalmi kérdéssel foglalkozni s a szükséges törvényhozói intézkedéseket megtenni.

tette hozzá: Na nézze meg an ember! Még ezt a kis száraz kenyeret se tudom hát megenni miattuk!

— Mama nines idehaza, elment a kapásokkal a mezőre, és attól, aki a pinczében van, félünk! Be van a pince ajtaja kulesolva, de azért félünk! felelte a nagyobb gyermek.

— Féljenek! — kezdte Jutka hatalmas hangon, de nem folytathatta, mert a gyermekek otthagyták.

A szomszédba mentek, és egy asszony-esoporttal tértek vissza.

— Ki kell szegény embert engedni, — kezdte a természetes szomszédasszony, — még valami baja esik a dohos levegőben.

— De ki engedi ki kules nélkül? — kérdezte egy másik, míg valamennyien az ajtó körül gyülekeztek.

A szomszédasszony az ajtóhoz lépett, és benézett a kuleslyukon.

Borzasztó dolog volt az, amit a sötétben látott.

Elsápadt, és megakadt a szó a torkán. A többi is benézett, látott is valamit nem is, de azért úgy illett, hogy elsápadjanak.

— Tolvaj! biztosan tolvaj! idebujt, és éjjel kirabolná az embert — vélekedett a sárga bőrű Sára asszony.

— Oh dehogy az! dehogy az! jajgatta a szomszéd asszony. Hát nem lát? Nem látja, hogy kórházi ruha van rajta? a szerencsétlen! Hova került!

A gazdaközönség segítsen tehát magán, a hogy tud. Alakuljon egy tömör gazdasági párttá, ha ugyan képes, aztán, a mi fő: Ne vegye le többé az agrar-kérdést a napi rendről. A lelkesedés, mely lángra lobbant a mezőgazdák beszédeiben, ne legyen csupán a szokásos „szalmatűz,” hanem állandóan élesztő parázs. Csakis így remélhető a kívánt siker.

Közköztetés az amerikai Egyesült államokban.

— Mutatvány dr. Czirbusz Géza földrajzából. —

II.

Az együttes tanítás veszedelmei.

Igen sok népiskolában fiúk és leányok egy iskolába járnak. Az amerikanizmus, melynek nagy hibája az ujitási mania, nagy vívmányt látott abban s a kormány, mint demokratikus államokban rendszeren történik, kénytelen volt engedni a banalis áramlatnak, akárhogyan tiltakoztak is ellene a szülők. Természetes, hogy a jámborabb erkölcsű falvakban a vegyesnemű iskoláztatás nem jár oly nagy veszélyrel, mint a városokban. Most már maguk az amerikaiak is belátják, 13—14 éves fiuknak és leánykáknak együttes tanítása a legnagyobb skandalumokra szolgáltat alkalmat, melyeket a szabad vagy közös iskolák előljárói és a radicalis lapok csak azért hallgatnak el, nehogy ártsanak vele az állami iskolák hitelének és a felekezetiellen, vagy mint ők nevezik demokratikus nevelés praesigiumának. Agassiz kerekén kimondotta, hogy a prostitutionnak a vegyesnemű iskolák szolgáltatják a legnagyobb contingenszt, a romlást a prostituáltak saját bevallásuk szerint az elemi iskolákban tanulták. („New-York Herald”, 1871. okt. 21.) Azt pedig minden utazó és socialpolitikus említi, hogy az efféle népiskolák

A szemben lakó kovácsné jól megremegett, mikor azt hallotta, hogy kórházi ruha van rajta.

— Jajj! — aztán még egyszer elkiáltotta magát: jajj!

— Mi lelte asszonyosság, mi lelte? — kérdezték tettetett rémülettel az asszonyok, mikor a kovácsné mindnyájuknál sápadtabb lett.

— Nagy szerencsétlenség! nagy baj! — hadarta a kovácsné, — tudom mi van a pinczében — bolond ember — jajj! . . .

— Bolond ember! — sivitott az asszony-tömeg. A kovácsné bólintott.

— Az este szökött ki a kórházból, az ápolók mindenütt keresték — nines sehol! — Itt van!

— Na már akkor itt van — harsogta a szomszédasszony, és kopogott vagy kettőt. A többiek jajgattak.

Jutka pedig, aki már rég a tömeg közt ögyelgedt, valót akart tudni.

Oda lépett a pince-ajtóhoz, és érdes hangon rikácsolta:

— De hát ki kend? Mi lelte kendet? Mi járta van itt kend? . . .

Semmi hang. Jutka dühbe jött. Meg rázta a pince ajtaját úgy a hogy, és ismét éktelen rikótásra fakadt.

— Hallod? . . . Mi vagy? . . . Ki vagy? Ember vagy, állat vagy? Mi? Szólj! . . .

Megint semmi hang. Jutka még dühösebb lett.

gyerekes szeretkezéseknek és éretlen fajtalanokodásoknak tanyái s hogy igen sok esetben a tanítónők keverednek szerelmi viszonyba 13—14 éves gyerkőczökkel.

Ezen és egyéb okokból a baltimore-i harmadik kath. zsinat a kath. plébániai népiskolák felállítását sürgette. XIII. Leo pápa szintén helyeselte az eszmét. A kath. plébániai iskolákban a leánykák nevelését apáczákra bizzák (Orsolya-szüzek, iskolatestvérek, a keresztény szeretet leányai, a legszentebb sziv hölgyei stb.) 1892-ben a salzburgi „Kath. Kirchenzeitung” febr. 2-iki száma szerint az Unio területén 3400 plébánia-iskola volt 700.000 gyermekkel. Carlier szerint protestánsok, zsidók, lutheránusok szintén követik a katolikusok példáját, úgy hogy p. o. Pennsylvániában 1890-ben 46 kath. plébánia-iskola 20.000 növendékén kívül ugyanannyi lutheranus, episcopalis, zsidó gyermek járt a saját felekezeti iskolájába. Megesik, hogy a protestánsok és a zsidók gyermekeiket inkább beiratják a kath. plébániai, mint a fegyelmezetlen vegyesnemű állami közös iskolákba.¹⁾

A vasárnapi iskolák beléletéről sem olvasunk valami nagyon épületes dolgokat. Ezekbe 14—21 éves ifjak és leányok járnak vallástanításra. A tanítás vontatott, a figyelem megoszlott. Mint az amerikai népiskolákban általában, itt is a text-book (kérdések és feleletekre osztott tananyag) beemlézésére fordítanak legtöbb figyelmet. A hallgatók nevetgélnek, tréceselnek, moso-

¹⁾ A kath. plébániai iskolákban a hittant az iskolai előadás előtt vagy után tanítják, az imádságot azonban megtartják. Nagy port vert fel 1892-ben Ireland s érsek esete, ki a faribultí iskolát közössé tette és VIII. Leo — a radicalis lapok szerint — hozzájárult volna a közösség tételhez. Az igazság az, hogy az érsek elfogadta az állami subventiót és állami tanrendet, de azon feltétel alatt, hogy a vallást az első vagy utolsó órákban taníthassák. Erre mondta ki a pápa a tolerari pose-t, nem a közösiségre. V. o. Univers, 1892. május 13.

— Nem hallod? Kiáltok én neked olyat, hogy belesiketülsz. Jöjj ki onnan! Mért nem jössz? . . . Nem fognak bántani! . . .

Harmadszorra is semmi hang.

Ez már csakugyan több volt a soknál Jutkanak. Ilyen konok hallgatással még sehol sem szégyenítették meg az ő nagyszabásu hangját.

Most már fenyegetőzni kezdett.

— Nem beszélsz? . . . Megállj, mert beszélsz te mindjárt, ha itt lesz a konstábler. Majd kinyitod te a szádat eszed nélkül . . .

Jutka csak nem kapott választ. Szégyelte is magát nagyon érte, de nem mutatta.

Lassan, nyugodtan kiszedte kártyáit a zsebéből, és prófétai arezot vágott.

Az asszonyok kellő tisztelettel állották körül a földön ülő ránczos képű asszonyt.

A tarka lapok rendben állottak egymás mellett, úgy mint illik. Piros feketével keverve.

Jutka méltóságosan kezdte jóslatát: Az, ami a pinczében van, nagy veszedelmet hoz a házra. Legyen az férfi, legyen az asszony. Gondot okoz, és halált, e miatt meg sűrű könyhullatást — a háznak. De, ha ebben az órában eltávolítják a gazteremtést, öröm, sok pénz, szerencse áll a házhoz. Ha nem távolítják, az egész környékre veszedelem száll, leszen itt harag, és sok keserűség!

Az asszonyok lehajtott fővel hallgatták a nagy horderejű szavakat.

lyognak egymásra, billettoux-kat váltanak egymással, vagy közösen ugratják a hitoktatót. Mivel késő estig eltartanak, a gázlámpák fényénél, a haza felé való kisérgetések-nél sok minden történik, a mi a nyert tanítással és morállal ellenkezik (Hellwald: Amerika in Wort und Bild. 211. s. k. 1.)

Általában a közoktatás minden extensivitása mellett keveset nyújt. E tekintetben felekezeti és állami iskola között nincsen különbség. A legilletékesebb és legelfogulatlanabb megfigyelők egyaránt hangsúlyozzák az amerikai nevelés felületességét, kapkodását, az ismeretek fogyatékoságát és az ifjúság rakoncátlanságát és korai emancipációját. Az ok valószínűleg az anglo-amerikai természetében rejlik, kik mindenben hamarok. Gyorsan akarnak eredményekhez jutni, azért megvetik a systematicus tanulást. Így p. o. a lapoknál 13—18 éves gyerkőczök működnek, a „New-York Herald” nyomozása szerint 5000-re megy az ilyen gyerek journalisták által szerkesztett és ellátott lapok száma. A mellett az amerikaiak bálványozói az egyéni függetlenségnek, eredetiségnek és a finnyás önméretességnek. Egész fegyelmzésük a gyerekek hiúságának, öntetszelgésének és a léha kritizálásnak felkeltéséből áll. Fegyelmről európai értelemben Amerikában szó sincsen. Jobban kritizálja meg a diák a tanítót, mint fordítva és ez alázatosabb, szerényebb amannál. Persze a tanító existenciája a szülőktől függ, a szülők pedig az oceánon túl is mindenben saját képmásuknak hisznek inkább, mint a tanítónak.

Hazánk.

Földművelésügyi reformok.

Gróf Festetics Andor földművelésügyi miniszter a képviselőház ülésén három

— Borzasztó! . . . Rettenetes! . . .

Jutka érezte, hogy most az ő kezében van a hatalom gyepelője, és komoly, mély hangon még azt mondta: Ezekben a kártyákban ez áll — pedig az én kártyáim sohase hazudnak.

Az asszonyok meggémberedtek a nagy rémülettől. Remegő kézzel nyújtották a kis tiszta pénzt Jutkának, és egy közülök megkoczkáztatta ezt a kérdést:

— De hogy engedjük ki ezt a szörnyet?

— Nagyon könnyen! kiáltotta Jutka fitymálva. Konstablert kell hívni, én meg megyek a kórházba az ápoló után.

A szomszédból ájtott a kovács, a másik szomszédból is ájtott a Sára férje egy nagy bunkós bottal.

De mert az ápoló kijelentette, hogy a bolond ember nagyon erős, a két férfi nem merte a pinceze ajtót kinyitni.

A természetes szomszéd asszony hamar haza került — de konstábler nélkül.

— Nem lehet lelni egyet sem! lihegte. Pedig csak a szegletig volt. Félt, hogy az ő jelenléte nélkül történik meg a pinceze felnyitása, hát inkább visszajött.

A kovács haza ment egy vasrudért. Utközben talált egy hercules parasztot, a ki kész volt felnyitni a pinceze ajtót, és meg-

fontos törvényjavaslatot nyújtott be, melyek a következők:

1. Törvényjavaslat a Közép-Duna egységes szabályozásáról, valamint az ország egyéb jelentősebb folyóüzem első sorban szükséges szabályozási munkálatokról.

2. Törvényjavaslat a szarvasmarhatenyésztés országos emelésére szolgáló alapról.

3. Törvényjavaslat a mezőgazdasági termények és termékek hamisításának tilalmazásáról.

Együttal a miniszter azt is tudatta, hogy az ősz elején még néhány fontos törvényjavaslatot szándékozik benyújtani.

Gazdakongresszus.

A gazdakongresszus május 19-től—23-ig a legnagyobb buzgalommal folytatta munkáját a szakosztályokban.

Mind az öt szakosztály igen érdekes és aktualis kérdések fölött tanácskozott.

A mezőgazdasági és szakoktatásügyi szakosztály tárgyai voltak: az olesó marhasó, a lótenyésztés, a méhészet, a hazai szarvasmarha tápfajták tenyésztése, a magyar-erdélyi marhatenyésztés, a kendertermelés és a eziroktermelés.

A hitel, biztosítás és adóügyi szakosztály az egyenes adók reformját tárgyalta.

A mezőgazdasági, politikai és értékesítési szakosztály a vámügyekkel és a mezőgazdasági statisztikával foglalkozott.

A telepítés, kivándorlás, munkás és cselédügyi szakosztály a telepítést a cseléd-törvény módosítását és az iszákosság megátlását tárgyalta.

A gazdasági érdekképviselői szakosztály tárgyai voltak: az értékesítési és fogyasztási szövetkezetek, az akeziók, vásárok és kiállítások, a budapesti vásárcsarnok kihasználása és a gazdatiszti kérdés.

kötözni a bolond embert. Ezért a dologért fél liter pálinka bér járt.

A pálinkát megitta a szegleten, és az menten a fejébe szállt.

Igy sokkal több vállalkozó szellem nyilatkozott benne.

Már a bolond ember agyon ütésére is késznek nyilatkozott. De erről a tervéről lebeszéltek.

A kovács aztán rendet csinált a pinceze ajtó előtt.

Elül állott a paraszt, — ennek ki kell rántani az ajtót a helyéből, és megtartani a bolond embert. Az ápoló aztán összeköti. De hogy a bolond ember se erre, se arra ne menekülhessen, és az erejét ne pazarolhassa, hát egyik oldalra állott a kovács ütésre emelt vasrudal. A másik oldalra állott a gazda szomszéd nagy bunkós botjával — természetesen ütésre emelve.

Igy aztán kész volt az előkészület. Az asszonyok a szomszéd kerítésén át nézték a komédiát — és hallgattak.

Az ajtókat, ablakokat bezárták, nehogy a bolond ember — a pincezéből kirohanva — egyenesen szobájokba fusson.

A pinceze ajtó előtt ott dülögőzött a paraszt.

Egyszerre eikiáltotta magát rekedtes hangon:

Uj konverzió.

A fővárosi lapok értesülése szerint a pénzügyminiszter a 4 és fél százalékos regále kötvényeknek konvertálását tervezi 3 és fél százalékra. A Rotschild csoport a busás nyereség kedvéért hajlandó ezt a kis műveletet is elvállalni valamint annak idején a kibocsátást is keresztül vitte. A konverziót a pénztári készletek pótlására szükséges kölcsönrel kapcsolatosan akarják keresztülvinni.

Császka György alapítványa.

Császka György kalocsai érsek, abból az alkalomból, hogy az akademia őt igazgató tanácsának tagjává választotta, 10.000 koronás alapítványt tett az akademia javára.

† Lévy Imre.

1842—1895.

Lévy Imre, a budapesti kegyestánítórend főnöke, a bp. kath. kör alapítója és volt elnöke f. hó 20-án korának 53, szerzetesi életének 34-ik évében Budapesten elhunyt. Temetése f. hó 22-én d. u. ment végbe általános részvét mellett. — A hazai közoktatás egyik derék munkását, a kath. sajtó egyik jeles előharcosát s a kath. mozgalom egyik nagyérdemű megindítóját vesztette el és gyászolja benne.

Közoktatási reform.

Azok a különböző reform-akeziók, melyeket Wlassics Gyula miniszter már a kinevezése utáni hetekben megindított, legközelebb, mihelyt a képviselőház megkezdi szüneteit, gyorsított ütemben fognak folytatni. A miniszter a középiskolai tanárkérdés céljából tudvalevőleg internátussal egybekötött intézet felállítását tervezi s ez

— No várjatok! Majd én! . . .

Az ajtó lezuhant az erős rántásra és a paraszt lezuhant utána a pincezébe.

A feje bele ütődött egy burgonyával telt zsákba, melynek tetejéről méltatlankodó kukorikolással repült fel egy véletlenül idezárt, kiéhezett kokas.

— Ugy-e megmondtam, hogy haszontalan-ság az egész! — kiabálta Jutka fülsiketítőn, mindig ilyen patáliákat csinálnak semmiből.

Elsietett addig, míg a többiek álmélkodása tartott, nehogy elvegyék tőle a kis tiszta pénzt.

Az asszonyok meg ismét a pinceze köré gyülekeztek.

Ott most csakugyan aludt egy ember, részegen véres kezekkel.

Jutka messziről nézte őket, és boldog volt, mert jól indult meg a nap, már eddig is volt kereset, volt veszekedés.

Az udvar hátsó végéről a megmenekült kokas durva kukorikolása hallatszott hosszsan, elnyujtva, mintha nevetni akarna, mintha ki akarná gunyolni az embereket . . .

ügyben szaktanácskozást hívott össze. — Különös sulyt fektet arra, hogy az internátus, mely Budapesten, a Csillag-utczában egyelőre 30 tanárjelölt felvételére fog berendeztetni, mindenesetre még a legközelebbi tanév elején megnyitassék.

Sertésvész Kőbányán.

Az elmúlt héten sertésvész ütött ki a kőbányai telepen. Ennek következtében ott a sertéskereskedelem teljes pangásnak indult. A vészben néhány nap alatt pár ezer darab sertés hullott el, naponta 2—300 drb. A földművelési magy. kir. miniszter a betegség elhúrozolásának meggátolására rendeletet adott ki, melylyel a zár kimondatott a kőbányai piacra s az ott levő vagy a zár tartalma alatt oda érkező sertéseknek elszállítására vagy elhajtás megtiltatott.

A képviselőház szünetidője.

A képviselőház, — miután eddig komoly munka nélkül téltenségre volt kárhoztatva, — máttól kezdve négy hónapig hivatalos szünetet tart. Szeptember 25-ig fog pihenni s így ebben az ülésszakban az egyházpolitikai kérdések meddő tárgyalásainak békét hagyni. Bár békét hagytak volna végre.

A két egyházpolitikai javaslat.

A képviselőház közoktatási bizottsága mult szerdai ülésén tárgyalta a főrendiháznak a zsidó-recepcióról és a vallás szabad gyakorlatáról szóló törvényjavaslatokra vonatkozó izenetét. Wlassics miniszter indítványára a bizottság hozzájárult ahhoz, hogy a recepciójavaslatot oly alakban fogadja el a képviselőház, mint a főrendiház elfogadta — az áttérés megengedése nélkül. De az áttérés kölcsönösségének biztosítását felvették a vallás szabad gyakorlatáról szóló javaslatba körülbelül ezen szavakkal: az 1868. 53. törvények 1—8 szakaszaiban foglalt rendelkezések hatálya minden bevett vallásfelekezetre kiterjesztetik. A vallás szabad gyakorlatáról szóló javaslatot különben a maga egészében fen akarja tartani a bizottság.

Külföld.

A pápai hivatalos lap Kálnoky esetéről.

A pápai hivatalos lap, az „Osservatore Romano” Kálnoky esetéről a következő cikket közli:

Kálnoky lemondásának esetéhez nem fűzünk sok kommentárt, mivel az sok oly okkal függ össze, melyet még teljesen nem ismerünk. Tartózkodunk tehát attól, hogy megjegyzéseket fűzzünk hozzá, de azon események fejlődését figyelemmel fogjuk kísélni, melyek a Lajtha mindkét oldalán most lefolytak és a melyek egész Európát érdeklik, a mennyiben az osztrák-magyar monarchia belügyeivel összefüggésben állanak.

Kálnoky elbocsátása fényes világot vet azon események természetére, melyek most Magyarországon lefolytak és melyeknek visszahatása már Ausztriában is érezhető.

Az osztrák antiliberalisok új győzelme.

Az osztrák antiliberalisok bécsi nagy diadalát egy másik követte Troppauban, az osztrák Szilézia fővárosában. Ott most vannak a községtanácsosi választások s a liberálisok alig kaptak mandátumot. A liberálisok — hír szerint — a bécsi példát fogják követni, vagyis elhagyják a csatateret és átengedik egészen a város kormányzását az antiliberalisoknak.

Gulohovszki külügyminiszter beköszöntője.

Az új külügyminiszter fogadván a külügyminiszterium hivatalnoki karának tisztelgését, válaszában kijelenté, miszerint nincs forróbb vágya mint hogy Kálnoky gróf felfogásában és szellemében dolgozzék. — Vajjon mit mond ehhez Bánffy miniszterelnök?

Agliardi utóda.

A liberalis sajtó nap-nap mellett telegrafaltat magának olyan híreket, melyek Agliardi visszahívásáról regélnék. Egyik telegram szerint már a nunczius utóda is ki van szemelve, névszerint Nava di Bontive brüsszeli nunczius. Ez a hír azonban a liberalis sajtó szerint is nem egészen bizonyos, tehát csak valószínűleg „alkalmasint.” Legújabb hír szerint pedig már egyáltalában nem is valószínű.

Orosz főpap Rómában.

Régi idő óta most engedte meg a császár először, hogy egy kath. főpap Rómába menjen. Ez a főpap Popiel varsói érsek. Az érseket igen kitüntetően fogadták az örök városban. Tiszteletére a szentszéknél meghatalmazott orosz miniszter, Iswolski ebédet adott, mely alkalommal a házigazda az új érsekre emelte poharát s azon reményének adott kifejezést, hogy gyakrabban fogja őt Rómában láthatni. E toast minden esetre nyílt kifejezése a szentszék és Oroszország közötti barátságos viszonyoknak.

Francia liberalisok.

Franciaországban a liberalisok ez év alatt már másodizben támadják meg a miniszterelnököt, a miért megengedte a katonaságnak, hogy templomba mehessen. Ribot miniszterelnök azonban hivatkozva a lelkiismereti szabadságra, élesen válaszolt, hogy ha szabadságot adnak az istenkáromlásra, miért ne adhatnának az istenimádásra is.

Vidék.

— **Józsefháza.** Folyó hó 23-án nyugodt el az Urban Miskovics Lajos t. kanonok, nyug. zajtai esp. plébános, ki 1813-ik év, auguszt. 6-án Mármaros Szigeti jómódu vallásos szülőktől származott, iskolai tanulmányait Mármaros Szigeten kezdette, honnan a gymn. 6-ik oszt. befejezése után — gyermekkorától óhajtott célját elérendő — Sztamárra jött, hol a bold. emlékü Hám János püspök őt, mint jeles bizonyítvánnyal s jó magaviselettel jelentkező ifjút a szatmári

püspöki papnöveldebe fölvette. A szép tehetséggel jeleskedő ifjút bold. emlékü püspöke a hittanítványokra Bécsbe a Pázmáneumba küldte, honnan — tanulmányai befejezése után — visszajöven, a bold. emlékü Hám püspök a dícsérettel elhalmozott ifjút püspöki irodájához alkalmazta. — 1836 aug. 10-én pappá szenteltetvén, Mező Petriben és Felső-Bányán mint segéd lelkész, 1840-ben csomaközi 1841-ben mérki, 1852-ben csomaközi, 1858-ik józsefházai, 1866-ik mint a zajtai plébániák lelkésze működött áldásosan az Ur szőlőjében. Azon idő, — melyet Miskovics a püspöki irodában töltött, növelte s fejlesztette még jobban vallásossága és áhítata szárnyait. S ez nem is lehetett más-kép. Hiszen a kikkel társalgunk, a kiknek körében gyakran megfordulunk, azokhoz önkénytelenül is hasonlítani kezdünk. — Innen van, hogy ő, ki életének nagyobb részét a lelki pásztorságban töltötte, példás élete, gondos, rendes, mérsékelt, alázatos szívű, mindenki iránt szeretetteljes volt, — a híveknek mindenütt kedves lekipásztora, pap-társainak kedves testvére, mindenkinek jó-akarója, s tehetsége szerint jötevője volt. Sok jót tett életében. Bár gazdag sohasem volt, szeretete mindennel bővelkedett. Miként nem volt, akit ő nem szeretett, úgy nem volt, aki őt nem szeretette volna. Ezen érdemeit Ő felsége a király jutalmazandó, 1881-ik évben kinevezte őt a szatmári székes káptalan tiszteletbeli kanonokjának. 1888-ban nyugalomba menvén, — Józsefházán telepedett meg. Mily lélekemelő volt látni a galambász aggastyánt, midőn mindennap — jó és rossz időben egyaránt eljárt a templomba sz. miséjét végezni, mindaddig, míg betegsége le nem verte lábairól. Míg egészsége megvolt, — mindennap éjfélig fent volt, s ezen időt imádságban töltötte, mindig kezében volt a sz. olvasó, melyet b. e. Hám püspöktől kapott, s melyet nagy kegyelettel őrizett. E rózsafüzérrel kezében halt meg. — Szellemének épsége, kedélyének élénksége mindvégig tulajdonai maradtak. — A mily példás volt élete, loly szent és épületes volt halála, — életének 82-ik, évében Urunk menybemenetele hajnalán szállott föl lelke az örökkévalóság honába. — Temetése f. hó 24-én d. u. 3 órakor nagy részvét mellett ment végbe. A temetési szertartást Szabó Norbert apát-kanonok sub infola teljes segédlettel végezte, s kísérté ki a józsefházi róm. k. sirkertbe. — Koporsójára a gyászoló családon kívül, a szatmári róm. k. esp. kerület nevében is volt téve egy szép koszorú e fölirással: „A Szatmári róm. k. esp. kerület papsága kedves volt főnökének. — A család által kiadott gyászjelentés így szól: Özv. Sláby Miksáné szül. Miskovics Aloizia a maga és gyermekei: Irma, férjezett: Tanhoffer Pálné, Róza, Julia férjz: Hill Gyuláné, továbbá unokahuga: Prommer Johanna, férjz: Hajnal Gézané és gyermekei, Irma férjz: Fényes Elekné és László, valamint a számostagu összes rokonság nevében fájdalommal tudatják a legjobb testvérnek és rokonnak nagys. és főt. Miskovics Lajosnak a szatmári székes-káptalan tiszteletbeli kanonokjának, aranymiséis áldozár- és nyugalmazott zajtai esp. plébánosnak élete 82-ik áldozárpapságának 59-ik évében a halotti szentségekben való buzgó részesülés után, végkimerülésben f. év máj. 23-án éjfél után 2 órakor bekövetkezett csendes elhunytát. — A boldogult hült teteme f. évi máj. 24-én délután 3 órakor adatott át a józsefházi temetőben a sir nyugalmának.

Az engesztelő sz. mise áldozat pedig f. évi máj. 25-én d. e. 9 órakor ajánlatot fel érte a főzsefházi rk. egyházban az Urnak. Az örök világosság fényeskedjék neki! Béke legyen sirja felett!

— **Szinórváralján** folyó hó 20-án nagy közönség részvétel mellett temették el Bartók Antal ügyvédet, kiből Bartók Lajos ismert nevű jeles költő és országgyűlési képviselő édes atyját gyászolja. A sirnál az egyházi gyászszertartás befejezése után Riszdorfer Sándor mondott bucsubeszédet.

— **Akna-Szlatinán** f. hó 19-én nyílt meg a jó hírnévnek örvendő Pável-sósfürdő. A fürdő tulajdonosa Pável Mihály n.-váradai gör. szert. kath. püspök ur rég itt üdözik a fürdő helyiségben. Számos fürdő vendéget várnak ide a szlatinai kedvező vasuti közlekedés következtében. A vonat Szigetről d. u. 2 órakor indul Akna-Szlatinára és este 8 órakor tér vissza.

— **Beregszászból** írják lapunknak: Dicszes esküvő volt e hó 14-én. Pécskán. Alsó-repezegi Szőke Dezső fiatal orvos vezette oltárhoz Schwester Károly, Aradmegye volt főorvosa özvegyének kedves leányát, Emmikét. Az esküvőn résztvettek a fiatal pár örömeiben Aradmegye régi nemesi családjai közül, a marochai Hendrey, báró Nanndorff, báró Bánhid, rétháti Kővér, Staucha, Schwester és Szőke családok tagjai. A boldog frigyre az Isten áldását a vőlegény édes öcsese adta: Szőke Béla, beregszászi s. lelkész, ki a hitvesi kötelességekről s a ker. család magasztos hivatásáról tartott szép beszédet az ifjú párnak.

— **Az ungvári** ujonnan épült gimnázium ünnepélyes felavatása f. évi szeptember hó 22-én lesz. — Az ungvári püspöki papnevelő intézetben az ideai záróvizsgálatok május 24-én kezdődtek és június 3-án fejeztetnek be. — A kath. legény egyesület jun. hó 3-án a Széchenyi kertben saját szükségletei fedezésére zártkörű táncvizsgalmat rendez.

— **Nagy-Bereznán** (ungm.) még f. é. január havának elején olvasókörrrel összekötött mértékletességi egyesület alakult, melynek alapszabályai — mivel az egyesület januárban még nem volt elég erős — csak néhány nap előtt lettek felterjesztve püspök urunk ömértóságához. Az egyesület célját képezi a tagoknak az italtól való visszatartásán és vallás-erkölcsös művelésén kívül az észszerű gazdálkodási módok megismerttetése is. Az alakuló gyűlés fővédnökül kegyelmes főpásztorunkat kérte föl. R. I.

Tanügy.

Játék-tanfolyam tornatanítók részére. A vallás- és közoktatási miniszter június hava 16-ikától 22-ikéig játék-tanfolyamot rendezett a középiskolai tornatanárok számára. A tanfolyamon mintegy 40 vidéki tanár fog részt venni. A gyakorlatok helyéül a miniszter a városligeti ideiglenes koresolyapálya területét jelölte ki.

Megjutalmazott tanítók. A vallás- és közoktatásügyi miniszter közel 300 vidéki tanítót és tanítónőt jutalmazott meg egyenként 50 frttal, a magyarnyelv oktatásában tanusított kitűnő buzgalomért.

Dr. Roszival István az orsz. kath. segély alap központi bizottságának elnöke felhívást intéz ezen segélyalap miudazon tagjaihoz, kik az alapszabályok 8. és 15.

§§-ai értelmében ösztöndíjak és segélypénzek elnyerhetésére jogosultak, hogy kellően felszerelt folyamodványaikat az alapszabályok 20. §-ának e) pontja szerint a kerületi esperesi hivatal útján az illető egyházmegyei hatósághoz folyó évi július hó 15-ig indokolt javaslat kíséretében terjeszszék be. Tájékoztatásul az érdeklődőknek figyelmükbe ajánljuk a következőket: a) a központi bizottság határozata értelmében maga a folyamodvány, a benne foglalt adatok és indokok hitelesítése végett az illetékes plebános által aláírandó. Ezen, ily alakban való hitelesítést sem községi, sem működési bizonyítvánnyal helyettesíteni nem lehet, b) a jelentkezők nagy száma miatt — hogy minél többen részesülhessenek segélyben — mindazok akik az utolsó három év valamelyikében támogatásban részesültek, a segélypénzek ezidei kiosztásánál segélyre nem számíthatnak; c) tekintettel a beírási időre, iskolai bizonyítványokat ezélszerűbb hiteles másolatban csatolni; d) az folyamodványok, melyekhez tagsági könyvecske nincs mellékelve, vagy melyek nem az egyházi hatóság útján, vagy a kitűzött határidőn túl érkeznek be, nem fognak figyelembe vétetni.

Helyi hírek.

— **Püspök ur ő méltósága** f. hó 25-én Bécsben a fogadalmi templomban nagy ünnepélyességgel áldotta meg báró Perényi Gabriella udvarhölgynek Salm Ágoston gróffal kötött házassági frigyét. Jelen volt Ő felsége öcsese Károly Lajos főherceg s többen az udvartól. A szentélyt egészen megtöltötte a bécsi aristokraczia. Püspök ur ő méltósága a házasság fontosságáról s a vele járó kötelességekről intézett a jegyesekhez tanulságos alkalmi sz. beszédet, majd a jelenlevő magyaroknak kedves meglepetésére a menyasszonyhoz fordulva magyar nyelven buzdította a Blsgos Szűz mély tiszteletére s az Egyházhöz való törhetlen ragaszkodásra. Az esketési szertartás s a fiatal házásokért mondott sz. mise után Károly Lajos főherceg palotájában udvari reggelire gyűlt össze a magas társaság, mely alatt a főherceg a fiatal pár boldogságára emelt poharat. Püspök ur ő méltósága a pünkösdi ünnepekre székhelyére érkezik s Urnap után bérmálási körutra indul.

— **Esterházy M. Mór**icz gróf a helybeli kath. kaszinónak alapító tagjává lett; egy szersmind 100 forintot küldött a kaszinó elnökéhez, Irsik Ferencz prelátus kanonok urhoz, alapító tagság díj fejében.

— **Kitüntetések.** Németthy János kir. főmérnököt, a szatmári m. kir. folyam mérnöki hivatal főnökét Ő felsége a király műszaki tanácsosi czimmal ruházta fel. — Cserenyés Jenő m. kir. állammérnököt, az árvízvédelmi munkálatoknál kifejtett sikeres működéséért Ő felsége koronás arany érdemkeresztrel tüntette ki.

— **Uj ügyvéd.** Böszörményi Emil fiatal ügyvéd, az ügyvédi kamara-tagok sorába fölvetetett.

— **A társaskör** építkezési ügyében az e célra kiküldött bizottság Hérmán Mihály elnöke alatt május 21-én ülést tartott. Boros Bálint társasköri elnök előadta, hogy legutóbbi fővárosi útja alatt érintkezésbe lépett egy tekintélyes budapesti építő-válalkozó mérnökkel, aki a helyi viszonyok megtekintése és a társaskör közönségének meghallgatása után kész az új építkezés tervét

megalkotni s azt a kívánalom szerinti terjedelemben és költséggel, ha kell egész 150.000 frtig is kiépíteni, nem kívánván a maga részéről egyebet, mint azt, hogy a társaskör az általa igénybeveendő bankhitel járadékát az eredeti engedély szerint, a saját maga által befektetendő összeget pedig, tőkét és kamatot ide értve, 6 százalékkal negyven évig törlessze, mely idő eltelté után az épület a kör tulajdonába fog átmenni. A bizottság, mielőtt valamely irányban határozna, szükségesnek tartja a budapesti mérnök- és építész-egyesület kijelölt szakértőjének, Kiss Mihály műépítő mérnök meghallgatását s elhívása iránt intézkedést tett.

— **Iskolai értesítés.** A vall. és közokt. nagym. Miniszterium f. évi febr. 17-én 50667. — 1894. sz. a. k. rendelete értelmében a szatmári kir. kath. főgymnasiumban a tanulók szabályszerű felvétele a jelen isk. évtől fogva a tanév végén is eszközöltetik. A tanulóknak ezen felvétele az 1895-96. tanévre június 10-én délutáni 2 órától 6-ig június 11. és 12. napjain reggeli 8 órától déli 12 óráig fog tartani, a gymnasiumi igazgatósági írószobában. Szatmáron, 1885. május 28. az igazgatóság.

— **A Szatmárnémeti függetlenségi és 48-as párt** f. hó 23-án tartotta közgyűlését Farkas Antal ügyvéd, pártelnök elnöke alatt a „Vigadó” termében. A párttagok igen szép számban jelentek meg. Farkas Antal elnök megnyitván a gyűlést üdvözölte a jelenvoltakat. — Csomay Imre alelnök előadván, hogy a szabó ipartársulat 20 frtot szavazott meg egy Kósu t-émlék felállítására összegyűjtendő tőke alapjául, a gyűlés köszönettel fogadta az adományt s kimondotta az adomány gyűjtés rendezését az emlék felállítása céljából. — Csomay Imre hosszabb beszédben viszapillantást vetvén a párt egy évi munkásságára, főlemlíti Ugron Gábor országgyűlési képviselőnek látogatását a párt körében, fejtegeti az országos függetlenségi párt kebelében beállott szakadást, amennyiben a 32 emberből álló Justh-Eötvös-féle töredék a függetlenségi eszmékhez és elvekhez hűtlen lett, elhagyván az anyapártot s titkos kormánypárti szerepet játszván. — A végrehajtó bizottság nevében határozati javaslatot terjeszt elő, mely sajnálatát fejezi ki az országos függetlenségi és 48-as párt szakadása fölött s az anyapárt elveit helyesli. — A közgyűlés kimondotta, hogy a pártkör a függetlenségi elvekhez és eszmékhez rendületlenül ragaszkodik, s nem kíván azokkal tartani, akik megbontva a pártj egységét, 48-as kormánypártiakká lettek. Kimondotta továbbá, hogy teljes bizalommal csatlakozik a Bartha Miklós elnöke alatt álló Ugron-féle anyapárthoz és erről az elnökséget értesíti.

— **A műkedvelők zenekara,** a mult szombaton, május 25-én tartotta meg hangversenyét a színházban esekélyszámu közönség előtt. Pedig programjuk választékos és sokoldalú, a kivétel minden tekintetben sikerült, ezek mellett a ezél is jótékony volt s így nagyobb pártolást érdemelték volna. A zenekar, mely a tél óta sokat haladt, 3 számmal volt képviselve, azonkívül ugyan csak zenekari tagok egy vonós négyest is játszottak Mozarttól. — A Nagy I. k. a. és ifj. Gillyén J. ur által előadott dialognak bőven kijutott a tapsból. — Domahidy V. ur a szó valódi értelmében művészi technicával adta elő Lisztnek egyik rapsodiáját. — A dalárda — bár feltűnő kis számban láttuk — babérait ismét csak növelte,

s ez estélyt a legsikerültebbek között számíthatja, mert Storehnak behizelgő és fülbemászó „Éji varázs”-át oly tökéletességgel énekelte, mely magával ragadta a publikumot. — Szabados E. ur szellemes felolvasása folyvást derűltésgben tartotta a házat. — A kis Papp Elemér ügyes czimbalomjátékát igen rokonszenvesen fogadták. Hangverseny után a Társas-körbe vonult a közönség táncvizigalomra, melynek azonban az éjfélnél már véget vetett. A bevétel — amint halljuk — alig fedezi a kiadást, s így a jótékony ezélra misem jut.

— **A szatmári kir. kath. főgymnasium ifjusága**, f. évi junius hó 1-én délután 4 órakor a gymnasium udvarán intézeti tornaversenyt tart, melyre az érdekelt szülőket és tanügybarátokat tisztelettel meghívja az igazgatóság.

— **A szatmári gazdasági egyesület** f. évi ápril hó 7-én tartott közgyűlésén a városi tanácsnak 1482/1895. sz. a. hozott s az egyesülettel közölt végzése alapján egyhangulag kimondta, hogy a szatmári földbirtokosok egylete feloszlik. Ez alkalommal határozott, hogy mivel az 1894. évi kerülőbér- és osztalék-kivetés elkészítve nincs, s az egyletnek még kint levő s per alatt álló követelése is vannak, egy felszámoló bizottság és pénztáros választassék; még pedig a felszámoló bizottság, hogy az 1894. évről járó osztalékot vesse ki, s a birtokosokkal a leszámolást 1895. július hó 1-ig tartsa meg; a felszámoló bizottságot pedig azért, hogy ezen bizottság vizsgálja felül felszámoló pénztáros munkáját s állapítsa meg a per alatt álló követelések befolyása után az egyleti tiszta vagyont s történt eljárásokról jelentésüket annak idején a városi hatóságnak tegyék meg. Felszámoló pénztárosul egyhangulag Slafkovszky Lajos, felszámoló bizottsági tagul pedig Nagy Elek elnökle alatt Makay Antal, ifj. Hérmán István, Unger József, Halmi János és Bugyi Gyula jegyző választottak el. A felszámoló pénztáros tisztelet-díja 150 forintban, a felszámoló bizottságé pedig személyenként 20--20 forintban állapított meg. Kimondotta közgyűlés, hogy mindenki, kinek az egylettel szemben követelése van, köteles azt 1895. július 1-ig felszámoló pénztárossal elszámolni, illetve fölvenni, mert ez időn tül követelés elenyészik s többi követeléssel fel nem léphet. Feljogosította közgyűlés felszámoló bizottságot arra, hogy a behajthatlan, vagy fent nem álló követeléseket törölhesse és felszámoló pénztáros számadását átvizsgálja; a felszámolás alatt levő egyletnek 3-ik személyekkel szemben való képviselőre Nagy Elek felszámoló bizottsági elnököt jogosította fel. Az ügyet teljes tisztázása és az egyleti vagyonnak kétségtelen megállapítása után az egylet pénzbeli vagyontát Szatmár-Németi sz. kir. város pénztárába adja be, hogy abból a szatmári határrészi gazdaság érdekeinek előmozdítására szükséges intézmények létesíttessenek; egyéb ingó vagyont pedig a szatmári legeltető társaság kezelőinek határozza, a tenyészapaállatokkal együtt, a városi állat tenyésztés emelése czéljából átadni.

— **Az állami anyakönyvi kerületek** beosztása iránt a közigazgatási bizottság által tett javaslatot a belügyminiszter elfogadta s ehez képest az I-ső anyakönyvi kerületet a város területére, II-ik kerületet Szatmár-hegyre terjesztette ki. Az anyakönyvvezetők kinevezése iránt tett javaslatot pedig egyelőre tudomásul vette. A közigazgatási bi-

zottság egy, Szatmár városában rendszeresítendő anyakönyvi felügyelőség felállítására iránt a belügyminiszteriumhoz felterjesztést tett.

— **A triesti általános biztosító-társaság** (Assicurazioni Generali) f. é. május hó 11-én tartott 63-ik közgyűlésén terjesztettek be az 1894. évi mérlegek.

A zárszámadási jelentéséből látjuk, hogy a társaság **életbiztosítási díjtartaléka** 1894. évi december hó 31-én 43.200.401 frt 59 kr-ra emelkedett, míg kár- és nyereség részesülési tartalékok czimén 1.083.976 frt 46 kr. vezetett új számlára elő 1894. december 31-én az érvényben volt életbiztosítási tőke összegek 169.929.625 frt 03 kr-ra emelkedtek; az életbiztosítási ágban az év folyamán bevett díjak 7.074.156 frt 18 krt tettek.

A **tűz- és szállítás-biztosítási ágakban** a díj és illeték bevétel 9.819.270 frt 01 kr. volt, a miből 2.778.822 frt 46 kr. mint díjtartalék és 602.905 frt 69 kr. mint kártartalék lett minden tehertől menten a jövő évre átvitelve. Az 1894. december hó 31-én érvényben volt biztosításokért a jövő években esedékesé váló díjkötelezvények összege 30.541.700 frt 64 kr-ra emelkedett.

Károkért az 1894-ig évben 9.737.614 frt 48 krt fizetett ki. Ehhez hozzáadva az előbbi években teljesített kárfizetéseket, a társaság alapítása óta károk fejében 272.139.320 frt 99 kr-nyi igen tekintélyes összeget fizetett ki. Ebből a kártérítési összegből **házaikra 51.009.119 frt 80 kr. esik**, melyet a társaság **158.254 káresetben** fizetett.

Az értékpapírok árfolyam ingadozása fedezetére alakított tartalék 1.190.544 frt 33 krról 1.091.467 frt 11 krral gyarapított, úgy, hogy az 1894. december 31-én 2.282.011 frt 44 krt tett ki dacára annak, hogy a kisorsolás alá eső és a névértékükön beváltható értékpapírok csakis névértékükön vétettek fel a mérlegbe, míg a nyereség tartalék alapszabályszerü mérvében, a részvénytőke fele összegében, vagyis 2.625.000 frtban, a kétes követelések tartaléka 80.000 frttal változatlanul fentartott.

A társaság biztosíték alapjai az ideai átutalások folytán 54.990.003 frt 34 krról 58.071.673 frt 84 kr-ra emelkedtek és következőképen vannak elhelyezve.

1. Ingatlanok és jelzálog követelések 7,886,069 frt 48 kr.
2. Életbiztosítási kötvényekre adott kölcsönök — — — — — 4,388,122 frt 25 kr.
3. Letéteményezett állampapírokra kölcsönök — — — — — 52,314 frt 51 kr.
4. Értékpapírok — — — — — 39,020,240 „ 59 „
5. Tárca váltók — — — — — 284,735 „ 02 „
6. Folyó-számlák (Adósok a hitelezők követeléseinek levonásával) 1,244,297 frt 40 kr.
7. Készpénz az intézet pénztáraiban és bankoknál — — — — — 1,520,894 frt 59 kr.
8. A részvényesek biztosított adólevelei — — — — — 3,675,000 frt — kr.

O. é. 58,071,673 frt 48 kr.

Ezekből több mint **15 millió magyar értékekre esik.**

Az elért 318.536 frt 92 kr-nyi tiszta nyeresémből a társaság osztalékul részvényesekint 120 forintot aranyban vagyis 300 frankot fizet.

A közgyűlés az eszközölt új választásoknál az igazgató-tanács magyar tagjait **Hegedűs Sándort** és **dr. Jókai Mórt** egyhangulag ismét megválasztotta.

Irodalom.

— **A Katschthaler féle dogmatika magyarul.** Dr. Kiss János pápai kamarás, a Szent-István-Társulat igazgatója, ki már évek óta fáradhatatlanul és a legszebb sikerrel műveli a kath. egyházi irodalmat, magyar fordításban kiadni szándékozik Katschthaler János felsz. püspök és salzburgi kanonok Dogmatikáját, melyet a kritika mindenütt föltétlen magasztalással fogadott, a miért is csak a legmelegebben ajánlhatjuk. Dr. Kiss újra sürgősen felkéri a magyar katolikus egyházi irodalom iránt érdeklődőket, nevezetesen az egyháziakat, továbbá hittudományi intézeteink előjáróit és könyvtáraink igazgatóit: sziveskedjenek e műre megrendeléseket minél előbb megtenni. Szinte lehetetlennek tartom, — ugymond — hogy az illetékes közönség ily időszerü, sőt szükséges vállalkozást cserben hagyjon. Nagy 8-rét. Igen finom papír, szép kiállítás, 6 nagy kötet, egyenkint mintegy 32 iv. Egy kötet ára füzve 3 frt 20 kr. (etiam erga sacra 11), erős és diszes félbörkötésben bőrsarkokkal 4 frt 20 kr. (erga sacra 14). Tehát az egész mű füzve 19 frt 20 kr. (erga sacra 66), kötve 25 frt 20 kr. (erga s. 84). Papnövendékek 20%-nyi árleengedésben részesülnek. Kapható havi 1 frtos részletekben is. Megrendelések dr. Kiss János czimére intézendők: Budapest IV. Királyi Pál utca 13.

— **A Kálvária tragédiája.** A magyar katolikus irodalom ismét egy becses munkával gazdagodott. A kritika osztatlan elismeréssel fogadta a művet és a nyugateurópai népek egymásután siettek a művet nyelveikre átültetni. Schmie dl Ferenc esztergom egyházmegyei áldozár magyar nyelvre fordítván a munkát, hálára kötelezett azzal minden katolikust, minden keresztényt, a kiben még nem halt el a vallásosság, a mindnyájunkért meghalt Krisztus isteni tanainak követése. Ezért is melegen ajánljuk a jó fordított munkát olvasóink figyelmébe. A 264 oldalra terjedő és elegánsan kiállított kötet ára füzve 1 frt 20 kr., diszesen kötve 1 frt 80 kr. Etiam e. s. Megrendelhető a fordítónál, Budapest, erzsébetvárosiplebánia.

ÉRTESÍTÉS.

Üzletem átalakítása és építkezése miatt **f. év junius hó 1-től** kezdve a rendes áraknál

jóval olcsóbban árusítom

a raktáramon levő alant elsorolt cikkeket, ugymint: **kar-tonok,- batisztok,- atlasz-szaténok, és delainek,- női ruha-szövetek,- mosó-parchetek, és flamelek,- bel- és külföldi, férfi gyapjuszövetek,- szőnyegek,- butorszövetek,- függönyök,- ágyterítők,- posztó-kendők,- női- és férfi- kész fehérneműek,- fűzők,- kész női felöltők,- muffok- és selymeket.**

Tekintettel arra, hogy üzletemben minlig a legjobb minőségü árukat tartottam, van szerencsém ezen **kedvező** körülményt a mélyen tisztelt vevő közönség szives figyelmébe és pártfogásába ajánlani.

Lengyel Imre.

ASSICURAZIONI GENERALI 1894. ÉVI MÉRLEGE.

BEVÉTEL.

Nyeresség- és veszteség-számla az A mérleghez (1894).

KIADÁS.

Main financial statement table for 1894, showing revenue (BEVÉTEL) and expenses (KIADÁS) in multiple columns with sub-headers for 'Üzlet', 'Vagyon', and 'Összes'.

Nyeresség- és veszteség-számla a B mérleghez. — Életbiztosítási osztály (1894).

Financial statement table for the Life Insurance Department (Életbiztosítási osztály) for 1894, detailing various insurance-related items and their costs.

VAGYON.

AZ ASSICURAZIONI GENERALI VAGYONÁLLÁSA 1894. december 31-én.

TEHER.

Balance sheet table (VAGYON and TEHER) for Assicurazioni Generali as of December 31, 1894, listing assets and liabilities with columns for 'A', 'B', and 'Összesen'.

A os. kir. szab. Assicurazioni Generali központi igazgatósága Triestben. Besso József, Besso M., Dr. Bozza Camilla, Br. Bruck Ottó, Romanin-Jacur Manó, Br. Morpurgo Jozsef, Segré V.

Magyarországi vezérigynökség: HEGEDÜS SÁNDOR, igazgató-tanácsos. ROTT JÓZSEF, főnök, Az Intézet hivatalos helyisége Budapest, Dorottya-utca 10. sz., az Intézet saját házában.

Bővebb zárszámadási jelentések az alanti fő ügynökségnél kaphatók. Ugyanott felvilágosítások a legnagyobb készséggel adatnak és élet-, tűz-, szállítvány- és üvegbiztosítások az Assicurazioni Generali jégbiztosítások a Magyar jég- és viszontbiztosító részv.-társaság és baleset elleni biztosítások az Első o. ált. baleset ellen biztosító társaság számára a legelőnyösebb feltételek és legolcsóbb díjak mellett fogadtatnak el.

A szatmári fő ügynökség

BÁNYÁSZ ALBERT.

Számáron, nyomtatott a „Pázmány-sajtó”,-ban.